

ایلوپنه غاتیا

2 میکوپنه

نوشتا تک: کتاب آتیاں بلوک آمر واریک ”ناول ماں“

(3) (ڈاکٹر منیر منفی)

3 میکوپنه

نوشتا تک: عمرانی تنقید

(پروفیسر حسن ناصر)

نظم: بشم ندیم، ڈیرہ مراد جمالی

4 میکوپنه

ناول: دے آ بندغ آک

(غسان کنفانی / غنخور حیات)

5 میکوپنه

(2) افسانہ: سنگر آتا مسافر

(رحیم زام)

6 میکوپنه

(29) احوال سفر: ای امریکہ غنٹا

(عنایت میگل)

7 میکوپنه

افسانہ: پچک آک ولدا پروک!

(عابد میر / نصیب ڈوکی)

نوشتا تک: اے آئی (AI) ناورنائی

(عامر بلوچ، قلات)

8 میکوپنه

افسانہ: لٹ وپل

(عارف ضیاء)

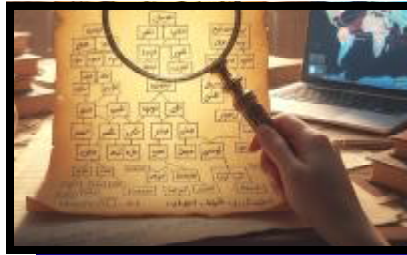
ہفتگی

All About #Brahui

کوئٹہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

تالار

براہوئی زبان و ادب، منہ سوج

(شوگل)

پانتنگ کہ ننا زبان الی جہانی کہول انا ادب تخلیق کنگ نابود ارے، یا دائی ہندن ء تخلیق مونی ہم بسو۔ ولے سوج دادے کہ داہیت ء ہرا بندا آ کنگ؟ ہندن داہیت آن پدا سوج ہم کاٹم ہرک کہ داہیت مگہ پولکا راس پٹ و پول نا کڑمی ٹی وڈگسا دا تخلیق آتے پٹنگ نا کوشت کرینے؟ یا کس اسے ناکند آن دن ء ارادہ اسے نادرشانی مسنے؟ داہیت راست ء کہ زبان اسے نابارواٹ دا دعویٰ کنگ کہ او جہانی کہول انا ادب نا تخلیق نابودتک، اسے ستا کڑوک ء ہیت اسے۔ ولے دا دعویٰ ء بیرہ زبان تون مہرانا رداٹ کنگو کہ اسے جذباتی ء نعرہ اسے آن پچنگ کن زبان نا پولکا راتیا اسے بندای زموری اس بیٹ مریک، متنگ کیک کہ داہیت راست مرے کہ براہوئی زبان تینا ہائی، تالانی و نفسیاتی کڑمی نارداٹ اسے بے مٹ ء زبان اسے، ولے مگہ داراستی ء اینو اسکان کس اس سانس پیٹ و پول نا کمک اٹ جہانی تپہ غاتیی پک کنگ نا کوشت کرینے؟ دن تو لس مجلس آتیی پانتنگ کہ براہوئی ادب

الی ہم شاہکار ء تخلیق مونی بسے، و متنگ کیک کہ دارداٹ اسے ارا افسانہ، شاعری نا بین مواد آتا حوالہ ہم متنگ، ولے داہیت یاد دعویٰ تے سانس شاہدی قون گندنگ نا مگہ کوشت کنگا نے؟ مگہ راست انگاہیت دا اف کہ دن انگا سوج آتیاں پدا اسے بھلوچی اس تالان مریک؟ ننا جم رویہ داسے ہم بیرہ ستا کنگ و رواقی پن ہلنگ آتسکان ء، کہ صنف اسے نابابت ہیت کروک آ نوشکار پن تا اسے بھلوڑ اس تینا نوشت اٹ اوار کیک، و ہندن اٹ تینا جان ء خلاص کیک۔ وخت اس کہ وخت انا خواست دادے کہ ننے جذباتی و لفاظی تیان پیش تمسا پک علمی بندا آتیا کاریم کروئی تمک۔ و ہموراستی تے کہ ننا زبان و ادب نا بابت ساڑی اریر، او فتنے دنیا نا مون آ انگ کن سانس و علمی بندا آ مونی اتوئی تمک۔

ہینکار و شوکار عبدالحمید قلات پرنٹرز ٹیل روڈ کوئٹہ غان ہینک کرسا 302
فیور 1 یونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوئٹہ غان تالان کرے

نوشتانک

کتاب آتاپنہ غاتانیا م آن ہلوک آمرواریک

..... پروفیسر ڈاکٹر منیر حنفی

(کتاب آتادار یو لوک، review، نا پینر نا حساب اٹ شاید کہ مفہ، دافنے نوشکار تینا readings of interest نا رداٹ نوشتر کرینے، ہرا کہ اونا جندا نا است خوانی تا حساب اٹی ء۔ داکل ذاتی ءنوٹس ء، ہرا کہ ایرہ اسہ ریڈر اسے نا حیثیت اٹ، انت اس کہ اودے جوان لگانے ہمودے براہوئی زبان اٹی خوندی کرینے، ناول آتا جاگہ جاگہ کہی شیخ آتاریو یواف، دن پاداشی اونا است خوانی متنے، تودافنا بارو اٹ نوشتر اف: ادارہ)

خلیس ناہیت اسے۔
دابندغ آک روح تے ہم اذیت ایتہ۔
داژان زیات ڈکھ و تکلیف ناہیت دادے
کہ دابندغ آک انسان تا روح تیا تینا
گندہ انگا دوتے شاغرہ (دابندغ آک
تینے خدا جوڑ کرینوالدنا تروک آروح ءتینا
پلیت انگا دوتیت گوز کیرہ و انسان تے
مرک انا گواچی کیرہ)

☆ ☆ ☆ ☆ ☆
۱۱۔ ارٹیکو دے آساتما جون، سمونکوف،
موسوف و شیخ پین بندغ ء ہم دزگیر
کنگکس۔ شام اتون فیودمازن پاولیل نا
اراعا بس اونا اراء ہم پٹاسر گڑاتے پول
پول کریسر۔ لمہ پارے نی مچے خلیسو
فیودر؟

اونا گرانز آک پدام ہلکر پارے۔ کنے
خلیس کس کہ افرکنے خلیک۔ ہماز ہون و
ریش تے متون کس، دوتاتے ہوک چڑہ پڑہ
نسر۔ بامس آتے متون انگا چیشک آک
تخوک سکرس پاسے کورس۔ چڑنگ، غرارہ
ونت تے تینا ڈغارٹ خلسا نے خلیفنگ نا
وس آتے کرے، ای نے جیل کیوہ۔ غرارہ
اٹ پارے۔ اینو اسکان کس کنے خلیفے
داڑسکان کہ کنے کنا باوہ لمہ ہم خلیفے، انتے
کہ ای اوقا اسٹ انگا مارسٹ اوقک کنے
ہماز دوست توریرہ۔
فیودر دوتیت تینا پیشانی آن پڑہ غاتے اسہ
کند کرے۔

پاولیل ء پارے:
”اگہ کس کنے آدوہرفے توای اوڑا جابو
کیوہ۔ تینا دتات تیت اودے بوریور کیوہ۔
اوکن تون انت اس کرو، کسفو ء کنے۔ کہہ
ختم۔“
لمہ پارے تے کہ نی داخدر نازرک اُس
ای پارہ کہ نی جنگ کنگ کپسہ۔ فیودر
پاک کہ ای ضرور جنگ کیوہ ہرا تم فیودر
اراعان پیش تک تومہ پاولیل ء پاک کہ
کل آن مست ہنداسلمہ ہلک۔
ہنداژتون ریٹن بریک اونا پرسوآ مون آ
مون انگا ریش و مون انگا خن تے پاولیل
ہرک۔ (برجاء)

تینا خویک آتارکھ ء کرک پین وخت اس
نے کاریم بریرہ توہندا نا ورندی ٹی لمہ
پاک:
”لمہ تون مدامی ارا گڑا کن ہماز خریک
مریک اگہ نے لمہ ارے تو اوہم دا گڑا ء
جوان پیرہ مریک۔“
خاک وردی بیوک آک برانڈہ ٹی مچ مسر
خس خس نا توارتون اراعان پیش تمار۔
پاولیل نادوک مخ آتفوک چٹ ہلوک آ
کتاب و شیخ آتیان گدرینگا کہ ہسون آ
است اٹ پارے۔
”خناس، دن کیرہ دابندغ آک“

پاولیل ولمہ اسہ ایلوژتون ہیٹ اٹ سرہ لمہ
تے پاک کہ نی توداسہ دزگیر متولیس کنے
ہندن لگک کہ اسہ دے اس نے ہم دزگیر
کیرہ دکنہ ایلو فٹے دریر۔ پاولیل پاک لمہ دا
گڑا ء تو مروٹی ء، ای اسہ خلیس ناہیت
اس کیوہ نی اوژان زیات پین خلیس نا
ہیت اس کیسہ۔۔ پاولیل پاک:
”ای امرکیولہ کنے نے دلجائی تنگ ہلک۔
دا گڑا نا ہیلاک مروٹی مریک۔“ اونا لمہ اونا
ورندی ٹی پاک کہ نا انت خیال ء دابندغ
آک اذیت ایتہ؟ بندغ ناسل ء ہم

کشرہ؟ ہڈ آتے پرخہ؟ ہرا تم ای دافنا بارو
اٹ سوچ کیوہ، اُف کنا مار! داخدر ہیم و
ہرک۔

شک مریک کہ جانی نن ڈوہدار اُن۔
دہیکو باب: ہموشام آن پد تو اسے آن پد
نن نیمہ غا پولیس والا ک پاولیل نا ارا ٹی
شولنگار اسہ ہندی ء پولیس نا کارندہ اس لمہ
غا اشارہ کرے پارے کہ صاحب دا اونا لمہ
ء۔ اے اونا جند ء پولیس افسر ارفے۔ نی
پاولیل والا سوف اُس؟“
کاٹم نا لوڈیفنگ تون پاولیل او انا نہ ء
کرے۔

سنے نا ارا نا جاج ء ہلوٹی ء دادے پٹوٹی ء
پولیس افسر پاولیل ء پاک۔ برانڈہ ٹی ارا
پین پولیس والا بسواسٹ اس کارخانہ نا
پیرانگا مزور ”توریا کوف“ و ایلو کارخانہ نا
خاخرنا بھٹی ء لگفوک آرین کس۔ ریتن نا
دروشم متون رگ اناس۔
لمہ ہڑتوم آمزور تے چاہسکہ تین تون تینٹ
پاک کہ اینو اسکان بخنن کہ کس خاچوک ء تم
داوڑاٹ ارا ٹی پتریتکو داہم اسہ وڑا سے؟
تلاشی نا وخت کتاب و گڑاتے داگ آن
ایک خننگ بٹنگ نادور چلینگا۔

”ذلیل انگا بندغ آتے نن اینو ایلو کووار
خننگ اُن“ پاولیل و خوخل نا سنگت لکھوائی
پولیس والا تے پارے۔
پاولیل نا لمہ تون پولیس نا افسر آک ہماز
ہیت ہڑسار اودے اسٹ اس تا پارے کہ

ہرافتے کارخانہ غاتینی ہماز پیسہ ملک ورنہ
انگا انقلابی تے ”قتہ بش کروک“ پارہ۔ دا
پیرانگا دافنے سزا تنگ نا پارت ء
کیرہ۔
لمہ ء دا احساس ء کہ ہربندغ اونا مار پاولیل نا
بارواٹ ہیٹ کرسا کنگ ء اونا است اٹی
تینا مارکن وڈائی ورکھ وچیت انا خلیس
ودی مس۔ ماریا کاسونو لمہ نا اراء تکلیف
اودے پاک اینو شام انا نا ارا ونا مارانا
سنگت آتا ارا تا تلاشی ہلکو، لمہ ارا نا مچ آ
کتاب آتے مچ کرے۔ تین تون سوگو
کرے۔ خوخل و پاولیل گڑاٹ کتاب
آتے ہرا کہ زیات رکھ انا مون اٹی سرہ
ہموفنے ارا ٹی ڈکار۔

خوخل لمہ ء پاک کہ نے خلیس ناچ گرج
اف انتے کہ داک مست ہم کنے جیل اٹی
چار تو جیل کریو۔
لمہ خوخل ء پاک ”چاوه نے اینو اسکان
کس اس تکلیف تینے۔“
خوخل پاک:
”انت دادنیائی ہندن ءساہ تخوک ءروح
اس ارے ہرا دے مچ ء اس تکلیف تنگ
تینے؟“

”کنے ہماز تکلیف تنگ نے داسہ ای دن
انگا تکلیف آتا اسل چکار ء کپہ۔ ہرا تم
بندغ آک تکلیف تروک ء مریرہ تو کس
انت کنگ کی؟ تکلیف نا بارواٹ سوچ
کنگ است ء تینا بٹنگ کنگ نا وخت آ
زبان کروٹی اف۔“

دادے پارہ زندگانی۔ ای بندغ آتا پیرکار
آتے خنہ۔ تو گنوک مریرہ ولے ای ولدا
پیرہ مست کہ دن کنگ جوان اف۔“
خوخل و پاولیل لمہ ء پارہ کہ ہرا تم تلاشی
والاک برو بیرہ نی خلیس بلکن شیرزال
اس مرلیں اگہ خوف و خلیس تناس تو او فٹے

کتاب نا پین ”ماں“

صنف: ناول

چھاپ سال: 1907

مصنف: میکسم گورکی

اردو ترجمہ، پبلشرز:

سنگ میل پبلشرز لاہور

☆☆☆☆☆

.....3.....

خوخل نادورندی نی پاولیل پاک:

”اسہ تونے دا گڑا ء منوٹی ء کہ نی خواہ
انت، آندری“ (پاولیل خوخل ء آندری نا
پین اٹ ہم پاک)۔
دن کہ اگہ او نے تون محبت کیک..... کنے
دا ٹی شک ء ولے فرض کینہ..... نم ہڑتوم
آک برا م کیرے۔ انت نم جوان ءارے
زعیفہ اس مریرے۔ او اسہ دانشور اسے نی
اسہ مزور اسے.....

نماچناک و دی مریرہ اوقا پڑے سیر تنگ کن
نے نن و دے خید خلوٹی تنگ۔ مچ آزندنی
ارغ، چنا و کرنا پکڑ آتیی نسل اس جوڑ
مریرہ۔ نا عظیم انگا مست کن نی بیکار
مریرہ۔ نم ہڑتوم آک بیکار مریرے۔“
”تو نا خیال ء کہ کنے مچ پاروٹی اف؟“
خوخل پارے۔

لمہ خوخل ء بیک آندری سموچ نا پین اٹ
پاریکہ اینو غیر ارادی اٹ توار کرے تے۔
”آندریو تینا بوٹ آتے گندس نہ تو نا نت
تے خ لگک۔“
”بروک آتخواہ نا پسکن ء جوہ اس ہلیوہ“

جنگ اٹ پارے۔
دا باب انا گد سرائی خوخل لمہ ناخ اٹی
دوتے شاغسا پاک:
”دے چاہک کہ شاید نی کنا حق آلمہ اس“
ولے نی دا گڑا ء منپسہ انتے کہ ای داخہ
بدرنگ اٹ..... اریٹ آخا؟“

نہیکو باب: خلق اٹی بندغ آک
سوشلسٹ آتا بارواٹ ہیٹ کرسا کنگ ء
گڑاٹ اشتہار چھاپ کرفرہ، دافینی
کارخانہ غاتانیا نظم و ضبط آتفقید کنگ ء
دافینی پیٹرس برگ و ماسکونا مزور تا ہڑتال
آتا بارواٹ نوشتر مریرہ۔ پیرانگا مزورک

نوشتانک

عمرانی تنقید

..... پروفیسر حسن ناصر

ادب بیرہ بندخ نازندانہ جمالیاتی آدرشان ناپن اف بلکن تینا دور و زمان نا راجی، زرگز رانی، سیاسی و دودر بیدکی حالت آتا گڑمب آ عکس ء۔ ادیب ہر راج اٹ رہینگ، ہمو راج انا ویل، تضاد آک، چک تاڑ، تق و تاڑ واڑیک اونا تخلیق اٹ اسہ نہ اسدروشم اسے ٹی پاش کیرہ۔

ادب و راج انا ہندا کڑمب آ تعلقہ اری ء سرپند منگ و اونا جم وڑاٹ جاج ء ہلنگ نا ہن عمرانی تنقید ء۔

عمرانی تنقید ادب ء فردا نازداتی و اودات آن چپ اودے اجتماعی شعور نا پیداوار سرپند مریک ء۔ اونا زوداٹ ادب نئے بیرہ راج انا آدیک مریک بلکن راجی شعور نا ٹھیفگ و راجی ردوم نا عمل اٹ اسدروگو ء کڑداس ادا یک ء۔ ہندا سوب ء کہ عمرانی تنقید ادب ء زندا تون گند ساہرک اوتقید ء بیرہ جمالیاتی ء کسب اسے کن الیک بلکہ اودے اسہ ماخول فکری و راجی عمل اس جوڑیک ء۔

عمرانی تنقید (Sociological Critic) ہمو تنقیدی رویہ ناپن ء ہرائی ادبی تخلیق ء اونا راجی چاگڑاٹ سرپند منگ نا کوشٹ مریک ء۔

وانقطہ نظر نا بابت ادب آسمان اٹ تخلیق مفک ادیب تینا دورا نا راجی شعور نا نمائندہ مریک ء۔

اونا نوشت اٹ اونا دور انا راج ہند خٹلک ء۔

اونا ادبی نمشت اٹ تہی، زرگز رانی، سیاسی و دودر بیدکی اثر آک مدام ساڑی مریرہ ء۔ ہندا سوب آن عمرانی تنقید ادب ء اسد راجی ء دستاویز اس گمان یک، ہر تینا زمانہ نا فکری و راجی گواچنی تاکہ ء یک ء۔ اوفتے تینا نوشت اٹ محفوظ یک ء۔

ہنڈن نن ہرن تو عمرانی تنقید نا بن چٹی اصول دادے کہ ادب راجی پیداوار ء۔ اونا رداٹ زبان، سر حال کڑدار و اسلوب تیوی راج انا چہی بود کروک ء گڑا ء۔ چچ ء ادیب

داگمان عمرانی تنقید نا بنائی آدروشم تلکک ء۔ اسلوب ادب ء بندخ نا عمل آتا فنی تقلید منک ء۔ بلے کہ جمالیات آ زور لیک، و لے اونا زوداٹ ادب انسانی زند و راجی

آزموندہ غان جٹاف ء۔ دے کی روایت آتیی ہم ادب ء راجی قدر آتون گند گانے ء۔

بھرت منی نا نظریہ رس اٹ ادب ء جم اجتماعی جوزه غاتا تربیت نا وڑا اس امن کزنگانے ء۔

ابن خلدون نا نظریہ عمران اٹ ادب رہیدہ نا عروج و اونا زوال نا علامت جوڑ مریک ء۔ اونا زوداٹ ادب راجی و تاریخی شعور نا اسہ اہم ء ٹک اسے ء۔

ابن خلدون نا نظریہ عمران اٹ ادب رہیدہ نا عروج و اونا زوال نا علامت جوڑ مریک ء۔ اونا زوداٹ ادب راجی و تاریخی شعور نا اسہ اہم ء ٹک اسے ء۔

نشاۃ ثانیہ و روشن خیالی نا دوراٹ ادب ء انسانی آجوتی، راجی شعور و راج انا اصلاح نا اسہ وڑا اس سرپند منگ ء۔ وڑاٹ ادب و راج انا سیالی بین زیات سوگوس ء۔

نوزد میکو کرن اٹی ہر اتم صنعتی انقلاب بس تو داتپنی شیخ و پانت، زرداری و مزورتا ویل آتے پاش کرے ء۔ ہندا حالت آتیی

عمرانی تنقید ء باقاعدہ نظریاتی بید و دوئی مس و ادب راجی زرگز رانی بائی نا آدیک نا وڑا ہنگا ء۔

کارل مارکس نا رداٹ راج انا ہندا زرگز رانی زرباری نظام آمریک ء۔

ادب بوز کوئی بائی ہنڈن قمر رئیس ادب ء تاریخی و راجی

تہی جہد، راجی تضاد و زرگز رانی سیالی تا درشانی ء یک ء۔ ایہن تو مارکس رو راست ادبی تنقید نوشت کتو، و لے اونا نظریہ غاک عمرانی تنقید نا ہندا و جوڑ مسر ء۔

فریڈرک اینگلز دادے ہند کرے کہ ادب بیرہ زرگز رانی ڈیک اس اف بلکن تخلیقی آجوتی اس ہم تنک ء۔ دا وضاحت عمرانی تنقید نا گشاد ء پین سوگو کرے ء۔

جارج لوکاچ حقیقت نگاری نا علمبردار ء اونا خوک آ بھلا ادب راج انا ہند آدروشم ء پاش یک ء۔ ناول راج انا گل (totality) نا آدیک ء۔

او تجریدی ادب ء دوست تنکو کہ انتے کہ اودے راجی گواچنی تیان چپ سرپند مک ء۔

لوئین گولڈمان نا نظریہ جینیٹک اسٹرکچرلزم ادب ء جم شعور اسے نا درشانی پاک ء۔ اونا زوداٹ ادیب اسدرو فدا سے نا جاگہ غاسہ

راجی چچی اسے نا فکری رویہ نا نمائندہ ء۔ ٹیری ہلگلٹن نا زوداٹ ادب طاقت سیاست و نظریہ تون کڑمب ء تعلقہ اری اس تنک ء۔ تنقید نا کاریم راجی تضاد آتے

پاش کنگ و ادب نا کڑد نظریاتی وڑا وفتے ہند کنگ ء۔ اردو تنقید اٹ عمرانی رجحان آتا جاج ء ملین توالطاف حسین حالی نا زوداٹ ادب راجی

اصلاح نا وڑا اسے ء مقدمہ شعرو شاعری ٹی او حقیقت نگاری، مقصدیت و راجی زموری تیا زورشا نگ ء۔

اردو ادب اٹ عمرانی تنقید نا کل آن سوگو آدروشم ترقی پسند تحریک آن مستی بس ء۔ سجاد ظہیر ادب ء راجی انقلاب نا سلہ پارے ء۔

احتشام حسین ادب و راج انا تعلقہ اری آ جم عمرانی تنقید اس مستی ایس ء۔

ہنڈن قمر رئیس ادب ء تاریخی و راجی

نظم گدان

شمس ندیم، ڈیرہ مراد جمالی

دامان اٹی دامت تا نن بش کرین گدان ء تینا ثقافت ء نن زندہ کرین جوان ء چوڑی تے میخ اسے ٹی سوگو تھین الاان گرگیس کرین اوڑکن پڑچ اس کرین تالان گندار آتے نن اونا مضبوط و جوان خلکن خاخر نا لکفنگ کن چچک بنان ایس زبیا آ رنگ رگی آ شاغان پیدر ء تے تینا نشان ء ہندا ہر بیل جی مرے تے ہندوک آک اونا اخس رنگین زبیدار ء اونا بروک و کونٹ آک خوش رنگ پر بہار ء داڑے بروک آتینا مہمان تے تینہ عزت حال وحوال کینہ است ء بریک لذت

آدیک اٹ پرکھا ء۔

اگرن ادب آ عمرانی تنقید نا اثر آتے ہرن تو عمرانی تنقید حقیقت نگاری آ زورشا غا افسانہ و ناول ء راجی گشاد تے ء۔

مزدور کار، بزرغ و محروم آپے غاتے ادب اٹ خوندی کرے ء۔ ادب ء راجی زموری نا شعور تے ء۔ وڑاٹ داس کہ ادب بیرہ اسہ سہمت تیری اس سستو بلکہ انسانی ویل آتا ترجمانی نازموری ء ہرنے ء۔

ہنڈن عمرانی تنقید آدا اعتراض مریک کہ عمرانی تنقید ادب ء نظریہ نا غلام جوڑیک او لس جمالیات ء نظر انداز یک ء۔

و لے گواچنی دادے کہ انتہا پسند آ رویہ غاک اعتراض نا قابل اری و لے متوازن عمرانی تنقید ادب و راج ہڑتوم آتے علمی

گشاد ایک و ادب ء لس بندخ نا پاداری کن کسر ملک ء۔ اودا ء زندا تون گند سا راجی شعور نا وسیلہ مریک وڑاٹ دا ہیبت

پاش مریک کہ عمرانی تنقید ادب ء بندخ نا ویل تہی گواچنی و دودر بیدکی آزموندہ غاتیان خوک یک ء۔

☆☆☆☆☆

غسان کنفانی

اوتینا ہیبت ۽ نجمہ غا الساتینا زبیفہ غامون ۽ ہڑسا، اودے سانس کہ اوداسہ ہونگ۔ اونا شیف انا جوڑ زرس لڑک۔ ولدا خنک خونیک آن پڑ مریرہ۔ ہرا مومن مستی ڈلہ مرسا کارہ ووسا اونا غلڈی آ کلک آتا کبیر آتیاں لغوشت کیرہ۔ اوگر اس پانگ نا کوشٹ کرے ولے چچ پانگ کتو۔ گڑاس اونا گٹ اٹ ہلکوس او اودے سخت تکلیف تنگ کس۔ ہموکٹہ ۽ اوداسہ ہم تینا گٹ اٹ ہلوک محسوس کنگ کس وخت اس اوبصرہ غاسر مس واسہ مزہ پڈ ۽ بندغ اسے نا دفتر آرینگا، ہرا نا کاریم بصرہ غا مخلوق ۽ کویت آڈ کوئی سرکنگ کس۔ ہمو بندغ اونا مومن آسلوک ہمو غٹ ذلت وادیت آتا باریم ۽ تینا کوپہ غاتیا ہر فیس ہرا باریم ۽ اسہ کماش اس ہر فنک کریکہ ہرا تم دفتر نامزہ پڈ آخو تینا ہیبت ۽ اسیکا واکرے کہ "ای نے پانگ اٹ کہ دا بھار مشکل و مرکی ۽ سفر اسے نما پانزہ دینا رتوچ مرو" داڑان منہ سہبت کن چچی نا جمراس اوتیا تالان مس۔

"مگہ فی دہایت انا پگ ضمانت تنگ کیسہ کہن اوتکان رکھوک وڑاٹ سر مردن؟" "بالکل نم رکھوک وڑاٹ اوڑکان سر مردے۔ وایم نمے گڑاس بے جارتی و تکلیف گونی تمو۔ نمے سماء کہ اگست ناؤ بنا منے و باستی تینا زور آٹے وریک اٹی چچ ۽ نوان سینا میٹا اف، ولے نم الم سر مریرہ۔"

کنکھ داسکان اونا گٹ اٹ اختہ کس۔ ولے اومسوس کرے کہ اواخت اس کنگ خواہک، اگہ اودے داسہ کنگ کتو تو پین وخت اس چہر کنگ کپرو۔

"ای ہزار آ میل مرن سفر کرساے اسکان سر مسٹ۔ کنے سعد راہی کرینے۔ سعد! نے یات ۽ نہ؟ کن توں بیرہ پانزہ دینا ۽ فی دن کردہ دینا رتین کن ہر ف باخی چچ دینا رے کن توں الے۔ انت خیال ۽ نا؟" (برجاء)

ناول

دے آ بندغ آک

..... براہوئی مٹ: غنخواریات

انت اسے نا چاری اُس؟ گڑانی ہندا سوچنگ کس کہ ہزگاری آسراتی تیت بریک نا اُرائی نا گٹ اٹ تنک؟ نا اُرا! دا اُرا و ہراکان نا اُراس؟ وایم تو اسہ خدا ترس ۽ بندغ اسے نا پارہ غان نے کن اُستخوانی کس کہ پارے: "داڑے بر رہینگ" بس ہندا خس اس کس..... وخت اس سال اس تدے تو او نے پارے: "کوئی ناہیمہ ۽ کنے ایت۔"

گڑانی تینا وپسکن آہمسائے نا یام اٹی اگری کرک ٹاٹ اس لڑون کرین۔ فی ہموڑے تموک کس ہرا وخت اسکان سعد بس و نے ہندن سرنے وچ کرے دُنکہ خاس آن خسی ۽ کنگ وخت سرفرہ وچ کیرہ۔ سرفسا پارے:

"اگہ فی وڑا نا وڑا اسے ٹی شط العرب اسکان سر مس تو ولدا آسانی ٹی کویت آ رسینگ۔ بصرہ داڈول انا ربلد آتیاں پڑ ۽ ہرانے ریک آن اسمگل کنگ کن امنا کیرہ۔ آخر فی ہپیہ انتے؟ فی پانا دخواسہ یا مریس خواسہ؟ پین چوخت داڑے ڈونڈ آبار تموک مروس؟

سعد اودے انت پاریس اونا زبیفہ بگوس تو اسیکا اواسہ پارہ غا وولدا ایلو

پارہ غا۔ ولدا اوتینا خدی آچنا ۽ غوز تنگ اٹ لگا۔

"خطرہ ٹی ۽ کاریم اسے۔ چچ پہرہ مفرہ کہ دانا ایرامرو؟"

"انت ایراس تے مرو؟ بابا! ابوقیس پاک۔ انت ایراس تے مرو؟ بابا!"

ولدا سعد اوڑتون ہیبت کرسا پارے:

"دبتکس نشارا! ابوقیس انت پانگ ۽؟ پانگ ۽ دبتکا انت ایراس تے مرو؟ مطلب زنداں متو پین نا چنگک اس مس۔ آخر دانا وڑا نا رویہ اس انتے ہر فیک؟ مگہ دانے آن ایلو قیان زیات ۽؟"

"نیاڑی نے اُس کرے نے ٹوں۔ نہ کہ تینا مومن ۽ بڑا کرے، اوتینا زبیفہ ۽ چاہسکہ او پک کس کہ ابوقیس داوڑا نا کاریم تے ٹی دو شاغپک۔

"مگہ نے داڈول انا زنداں ساچک؟ دہ سال مریک ہنداڑے پنڈوخ آتا ڈول تماس۔ شرم نا ہیبت اسے۔ نا مار قیس پدی اسکول اٹی ہم داخل مرو؟

منہ دے نا ہیبت اسے ولدا ارٹی چنا نا ہم بھلن مریک۔ فی کہ چچ ۽ نت دو اس خلیپہ گڑا پگہ دافتون ہراخن تون تولہ.....؟

"بس سہی ۽ بھار مس"

"آخا بھار متنے؟ اخہ در سوچنگ نا ہیبت اسے نے اخہ در بدلو کہ داسہ فی خاہوت اسے نا کالوا اُس۔ آخر فی ہپیہ انتے؟ قیس نا لہ نا انت خیال ۽؟"

نیاڑی دا جار ہم نے اُس کرے نے ٹوں، چپ تو لوک کس، شاید او ہم ہندا سوچنگ کس

.....14.....

داشط انا ارٹی کرک (کنارہ)، ہان ارٹی کرک آ زندگی نا ہمو توی آسراتیک ساڑی نسر، ہرا قیان دا چوری موسس۔ ایگ کویت کس۔ ہرا داسکان اوڑکن ٹغ اس کس۔ اسہ گمان اس اسہ سراب اس۔ اوگواچنی ہموڑے ساڑی کس۔ زندہ، سلامت، سندوپام اٹ، درودیال، دیر وپل و باغ و بھرم تیان بیرفوک، نمے اونا ارمانی آخو نیک آن پڑ اتخ تا ڈول مور و مونا گیریلوک۔ اوڑے محوک، خوش و خنگ آسرات آچنا زابلول زبیفہ غا زبیا انگا گلی کوچہ غایت مرو، چنک درخت آتا دا پارا پیار آن گوازی کروڑ.....

اڑے اوڑے درخت ہراکان بس؟ اونا سنگت اس ہرا کہ اوتا وطن آن ہمینگ کویت اٹی دیوری کریکہ، روپنی تا گونی تے پڑ کریکہ ایسکہ، ہمو پاریکہ "اوڑے درخت اف..... ابوقیس، درخت آک نا پد تموک انگا بیابان انگا دماغ اٹی مرو، اوڑے درخت اف" اونا خن مومن اٹی زیتون ناہمو دہ درخت پیری خلنگ نسر ہرا فاکٹ لک ہتم نامداٹ بھرم تیان ٹپ ہندا خس پینک مسرہ کہ شیف ڈغا راسکان سر مسرہ وادوڑکن خیر و برکت نا سوب مسرہ۔ ولے کویت اٹی درخت آک درخت افس۔ سعد تو ہندن پاریکہ نے، فی سعدا نا ہیبت آ بھروسہ۔ دا ارے کہ او نے آن عمر اٹ چنگ ۽ ولے علم انا اعتبار اٹ او نے آن مونی ۽ بھار مونی.....

ہنو کہ آدہ سال فی بیدس انتظار آن پین انت اس کرین؟ تینے تیت دا باور کرفنگ کن کہ فی تینا درخت آتے، تینا اُرا، ہنگین، ورنائی، تینا خلق غٹ آن چوری مسٹس، دا ڈول لنگری نا دہ مرغن ۽ سال تدیفیس۔ دامرغن آدہ سال اٹی ایلو فک تین کن وڑا نا وڑا اسے ٹی کسر اس پنا، ولے فی بیرا انگا بیکارا انگا کچک نا وڑمتکن آ وڑوک آکھڈی ٹی تموک اُس۔ آخر فی

افسانہ

سنگرتا مسافر

(2)

دیر کئے باور کرفو کہ او شہید مس دا تو قبر آتے لکھوک شہید نا لوز دا مخلوق نا ء کس اینو اسکان اونا کہنگ نا سہی وڑاٹ حوال ء تنگ اف۔۔۔ اینو پدے اسکان پست و پنج سال آن زیات مس کس کئے دامارانا کہنگ نا کہ ء پاے چار بنداٹ ای دانا بھلن کننگ نا کہ ء کل اکن کننگ کیوہ، اونا اولی بشندہ غان اونا آخری وار چک خلنگ اسکان ء بیان کننگ کیوہ بتنگ خواہک اگہ کس۔۔۔ ولے افسوز اسٹ اس اف کہ اونا کہنگ نا کہ ء پاے کئے۔ ماما روشن خان اسہ کشاٹ ہندن بھلوہیت اس کرے کہ داہیت آتے چُج کننگ کن کئے وں الو، بلکہ وں انت ای داہیت آتا بتنگ نالانچ ہم افٹ ورنائی اٹ پیرانگا تا گپ آتے سرپند متنگ ہرا گشا درکار مریک او بھاز کم اتون ارے۔۔۔ داسہ ای و ابابند سٹ کہ انت پاوتے، ای ماما دین جان ناروندی ء داڑے جوان سرپند مسٹ کہ او آخری وخت آروشن خان ء مسیت نا سیٹائی پارے کہ اللہ خیر کرو۔۔۔

ولے ہیت خیر آن زمانہ اس مُست تدیُس داسہ ای بیہ ہندا پاریت روشن خان ء۔۔۔ انت اس مس ہنامون مُستی خیر مروع، دا زند ہندا وڑ ء ماما۔۔۔ شفی و بڑیک اریدائی۔

روشن خان دیگرنادے کی ہلنگ ناروانی ء خن آن کشسا اسہ سوچ سیٹ ہنا اودے ہندا غم کس کہ دادے اینو چٹ پین آسمان آ اینو ٹوک مروع کہ اونا ہیت آک بھاز ء،

نوا پین وخت اس دن ء ہیت کننگ کن گیک دو برو ء یا آخا؟ خیر ہیت ء بنا کرسا پارے۔۔۔ داڑے بیہ شفی ء بڑی کن وں خواہک، او وں عام اگنا مخلوق تون زمانہ اسے آن متنے۔۔۔ داسہ پارہ نم مہاجر اُرے نے واپس افغانستان آ ہنوی ء۔۔۔ داسہ دانفے دیر پہرے کے دا جنگ آن مُست ہم تو نن داہنگین اٹ چندی وخت بلکہ چل پنج سال آتے تدیفین بلکہ اوکان مُست ہم وخت اس ہتم ء داڑے سیل کرینہ تو وخت اس افغانستان اٹ۔۔۔

وخت اس نن بیہ برام تیا چاپ خلنگ کن بُنہ، نن ودے اٹ اس اڈکنگ آن پد پدی اوغانستان آہنا۔۔۔ داسہ پارہ نم مہاجر اُرے۔۔۔ دا قبرستان نا کیشتر بندغ آک کئے چاہسہ، ای او فتنے چاہسہ۔ چندی تا مرک آ ساڑی ہم مسٹ۔۔۔۔ داسہ پارہ نن مہاجر اُن۔۔۔ نن مہاجر افن نن تو۔۔۔ ہندا گپ آروشن خان ہندا خس سوچ خلک کہ او خواہسکہ کہ نن کن اسہ جوان ء لوز اس پن مرے دامہا جرنہ جاگہ غا۔۔۔ تین تون منمنسا پارسا کس کہ مہاجر نہ۔۔۔ انت اُن نن۔۔۔ مہاجر نہ۔

ای ہیت اس کننگ خواہسٹ کہ روشن خان ء لوز اس دوپس پارے۔۔۔ نن سنگرتا مسافر اُن۔

او تینا ہیت ء تینا دوی آپک کننگ کن پارے۔۔۔ آن سنگرتا مسافر داڑن زبر ء مہاجر آن بھاز زبر ء۔۔۔

ای پاریت سگروا انتے۔۔۔!!! ہراڑے جنگ مریک اوڑے سگرتا ہم مریک نن مہاجر انت نن تو بیہ جنگ انا سوب آن جوان سگر اس پنگ کس افغانستان اٹی جنگ ہندا خس ترند مس کہ

غنوجا رحيات نا گودي گوهر ملک نا افسانہ غاتے براہوئی بدل کروک اکتاب ”زبُو“ اوتان کلچر اکیڈمی نوشہلے بلوچستان نا کنڈ آن شینک مسنے

ہرا بڑگی اٹ ختنگک او تو باطل اٹ پین اسے، ای داسہ شک برنٹ کہ دا جائی ہمو روشن خان ء، ہرا دے بیہ نا مخلوق قصاب نا پین اٹ چاک، یا اودا جہان اٹ زند تیر کننگ کن اسہ قصاب اسے نادر شم ء دوی کرینے۔۔۔ ای سگر تا مسافر آ داسکان اڈیلوک کُٹ کئے ہم داسگر نا ہیت ء کیدنگ کن گڑا س پین لوز درکار کس، ای پین ہیت بتنگ خواہسٹ کہ زواں کید ودا ہیت ء، ای پاریت۔۔۔ ماما۔۔۔ سنگرتا مسافر!!! اگہ پارے تو دا پین ہم بداف۔

روشن خان۔۔۔ آن بلہ سگر تا مسافر، نن اوغانک ایہن ہم تو بیہ داسگر آن ایلو سگر اٹ بند مرینہ، اُن کہ کس خواپک کن زند کین، دا ہرا زندا جنگ ء، داٹی جنگ ء ایسری چچ اف، نن کہ نن غازی متنگ کینہ، زمانہ اس مُست اوغانستان اٹ جنگ جلان، داڑے بسن ہم جنگ جلان، داسہ پارہ پدی دیو، داسہ ہنان تو اخیر اسکان ہموڑے مروں۔۔۔ دانفے خبر اف کہ بیہ نن سنگرتا مسافر نن فائنل آن دم درمتنگ آن پدا دوراٹ پین قوم اس سنگرتا مسافر جوڑیک، ایہن ہرا حالیت ء ای داڑے نما ڈیہ اٹ ختنگ اٹ، ہمو

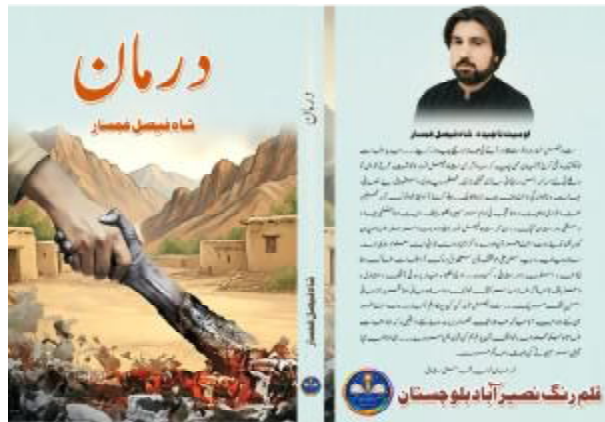
ڈول اول دے تیت ننا ڈیہ اٹ خاخراس بش کس، ہمو ہندن کس کس ء خبر الو سہب انا روزگار کن ہنگ اٹ یا تینا مرک اکن۔۔۔ مرک ایہن بریک ولے ہمو دے تیت زندہ متنگ نا او میت نیست انا کچ کس، آخر ہمو دے ہم بس کہ دیک برداشت آن تدیر، ہڑدے خرمانا شورا نک آبار کس، ہرا نامگ خدا کس ء تس کس ء تھو۔

ای ماما روشن خان نا ہیت آن خوف زدہ مسٹ کہ دا انت نن کن پیشہ کننگ ء، نن ہم ہندن ء جنگ اسے نا گواچی مروں کہ مونی نن ہم سنگرتا مسافر جوڑ مروں!۔۔۔ ای داسہ دا مجلس نا ایسری ء جوان سرپند مرسا بے جارتی اٹ بش متنگ کن کیگی کریت تینے۔

ولے ہنداٹی روشن خان کناد ء تو رسا کئے مجلس ء پرغنگ نا موکل تو پارے۔۔۔ بر قول اس کین تین تون۔

ای پاریت۔۔۔ انت قول اس! روشن خان۔۔۔ اگہ نم ہم ننے آبار سنگرتا مسافر مسرے تو نما ہرا بندغ ننا ڈیہ اٹ باہوٹ مس او فتنے ای وکنا بروک آنسل جاگہ ایتون او فتراکھ ء کروں۔۔۔ بیہ ہندا شرت ء کہ داڑے نی دنا بروک آنسل کنا کہوک آتا قبر آتا کھ ء کیرے۔۔۔ ایہن ہم اینون داسگر آن ہسا اُن تو پکھ نم ہم مسافر مروے۔

نما داسگر آن سفر بیہ ننا سگر کن متنگ کرو۔۔۔

ورنا نوشکار شاہ فیصل غسار نارابھوئی افسانہ غاتا کتاب ”درمان“ قلم رنگ نصیر آباد بلوچستان نا کنڈ آن شینک مسنے

احوال سفر (29)

ای امریکہ ء خنٹ

امریکہ ٹی میٹ آک:-

ای ہر اتم کہ 2017ء نا اول اٹی ایمر سٹ شار اٹی ریگنا تو اوڑے ارا ٹی نماز خوانا۔ کناروٹین دن جوڑ کس کہ ای ہڑ دے بس اٹی ایمر سٹ آن نارتھ ایپٹن کن انگریزی خوانگ ناسینٹر آہنا ویک

نہ نا وخت اسے آپی ایمر سٹ کن بس۔ سینٹر اٹی نن تون اسے ارا عرب ہم سر۔ ہندن سپیگال نا ہم اسے اسے بندر خوانارہ نن گیشتری پیشیم نا نماز ء ہموڑے سینٹر اٹی خوانا۔ اوڑے نن اسٹوڈنٹ آتین اسٹ اس امامت کریک و نن جماعت تسک۔ اسے دے گپ نا انیام اٹ اسے اسٹوڈنٹ اس پارے کہ ایمر سٹ اٹی ایسن تو مسیت اف ولے جعہ نماز شارانا لاہیری ٹی مریک۔ ای ہمو اسٹوڈنٹ نا ہندا ہیٹ ء تینا ذہن اٹی نختا۔ گڑ اوخت اس کہ جعہ نادے مس تو ای جعہ نماز کن مہالو سینٹر آن پیشن مسٹ۔ ای تینا ریٹوک آرا غا بٹ تو وضو کنگ آن پد لاہیری کن راہی مسٹ۔ لاہیری آن ارا اسکان پندا کئے شش یفت منٹ لگا۔ لاہیری آجنگ نا داکنا اولیکو وارس۔ ای وخت اس کہ لاہیری ٹی ہیٹا تو کئے دن خبر الو کہ ہر جا کہ نماز خوانتک۔ ولے کئے ہندا شمس سائس کہ شیف تہہ خانہ ٹی اسے جا کہ اس نماز مریک۔ لاہیری اسٹ تو بھلن کس و ایلو داک داڑے کنا بنگ نا اولیکو وارس۔ ہندا سوب آن کئے خبر الو کہ تہہ خانہ کن کسر ہراکان کابک۔ اوڑے ای اسے بندر اسے ان تہہ خانہ نا کسر نا بارواٹ ارفیٹ تو او کئے کسر ء رمانا۔ شیف ہنٹا تو اسے بھلو ہال اسے ٹی منہ بندر تو لوک اسے امام اسے نا تران ء خف تو نگ کسر۔ ہندن دم اسے آن پد آذان مس و جماعت سلیم۔ نماز آن پد گیشتری بندر آک پیشن مسر ولے گڑ اس ہموڑے تو سر و گپ خلکر۔ ای ہم اسے ارا بندر تون حال حوال کریٹ۔ حیرانی نا گپ داکس کہ اوڑے زینہ غاتون اوار نیارک ہم نماز کن بسوسر۔ اوڑے

ترتیب دا وڑ کس کہ مون آن زینہ غاک تو لوک سر، زینہ غاتین پد چہ جا کہ خالی کس ولدا اوکان پد نیارک تو لوک سر۔ اوڑے جماعت تنگ کن باقاعدہ ء ملا کو بلکہ اسٹوڈنٹ آک تین تون سلا کریرہ کہ بروک آجہ نماز ء دیز لیتک۔ ہندن ہر جعہ غا اسے جتا بندر اس خطبہ نماز تسک۔ دچپی نا گپ داکس کہ ہر جعہ نماز آن پد نماز یک ہموڑے تنوگ آ ڈہ غاتے ٹی چندہ ہم شاعرہ۔ دا چندہ غاتے اسے عرب نیارک اس تین تون چ کریک۔ ایمر سٹ نا شار اٹی اوخت مسیت الو ولے ہمو جا کہ مسلمانک مسیت اسے کن اسے ڈغار اس بلکوسر۔ اسے ہر جعہ نماز آن پد مسیت نا جوڑ کنگ کن چندہ کرسا سر۔ ہر تہہ خانہ ٹی کہ جعہ نماز خوانارہ حقیقت اٹی دا جا کہ اسے مووی اسٹوڈیو اس سک۔ ہر دے مسلمانک بیرہ جعہ نادے اسے ارا گھنٹ کن کاریم اٹ ایسرہ۔ اوکان پدای لاہیری آ جعہ نماز خوانگ آن بیدس ایسن کتب خوانگ کن ہم ہنا۔ اسے دے ای یک شہبے نادے نیمروچ نا وخت آ ایمر سٹ نا لاہیری آ ہنٹ تو کنا خف اٹی چناتا خوانگ نا تو اربس۔ دا تو ارب ہندن کس کس پچے چناک سپارہ خوانرہ۔ ای حیرانی اٹ ہمو کڈ آہنٹ ہراکان کہ چناتا تو اربنگ کس۔ اوڑے ہنٹ تو ای خنٹ کہ اسے نیارک اس سلوک کس، اونارہی آمہ چنا تو لوک سپارہ خوانارہ۔ ای اوختیا چٹ مرسلوک اوختے ہر سا کریت۔ دم اسے آن پد چناک بش مسر۔ پیشن آن اسے نیارک اس لاہیری ٹی ہیٹا، وچنا تارہی آس۔ دا نیارک چناتون اردو بولی ٹی ہیٹ کرسا اوختے لاہیری آن پیشن درے۔ ولدا ہرا نیارک کہ چناتے خوافیک، ای اوڑا چناتا

بارواٹ ارفیٹ۔ تو او پارے کہ دا چناک پاکستانی ء۔ ای دافے ہنداڑے لاہیری ٹی سپارہ و قرآن خوانفہ۔ ایمر سٹ نا شار اٹی اوخت اسکان مسیت الو ہندا

نیارک سرہ و ایلو نیمہ غان زینہ غاک نماز خوانارہ۔ کینٹ نا مسیت نا انتظام ء ہمو جا کہ نا مسلمانک سنجالاسر۔ دا مسیت اٹی ہم پک ء امام اس الو بلکہ نماز نا وخت آ

..... عنایت مینگل

(عنایت مینگل نا تعلقداری نوکے آن ء۔ او تینا بنائی تعلیم ء نوکے آن دوئی کرے۔ ولدا ایجوکیشن اٹی استاد نا حیثیت اٹ جو اننگ تس۔ او نا شوق خوانگ و خوافنگ تون زیات کس، دا بابت او ماسٹرز کن اسکا لرشپ آ امریکہ کن ہنا۔ امریکہ غان پدی ہنگ آن پداو محکمہ تعلیم نا پالیسی پلاننگ اینڈ املی منیشن یونٹ (PPIU) ء جو ان کرے، داسکان ہموڑے سروں کنگ ء۔ او امریکہ ٹی انت خنا، اوختے قلم و کاغذ نا کمک اٹ تلار نا خوانو ک آتے کن روہندے۔)

سوب آن قرآن خوانفنگ کن چناتا ملہ باوہ غاک اوختے یا تو کس اسے نا ارا غا دیرہ یا گڑا ہندن لاہیری ٹی کس اسے آن تینا چناتے خوانفہ۔ ہندن ہر اتم کہ ای ارا تو آن پد ایمر سٹ نا رہی ان ایپار نا ناؤن یعنی نارتھ ایپٹن آ ہنٹ تو اوڑے ہم مسیت الو، نن جعہ نماز کن ہندا لاہیری آ بس۔ ولدا ہرا وخت ای ریاست اوہائیو نا شار کینٹ آہنٹ تو اوڑے نماز خوانگ کن ای مسیت آہنا۔ کینٹ اٹی مسلمان تا اسے جو ان ء بھلو مسیت اس جوڑ کس۔ ہمو جا کہ مسلمانک پاریر کہ مہالودا مسیت چرچ اس منے۔ ولدا مسلمانک ہندا چرچ ء بہائی بلکر او دے مسیت اس جوڑ کریر۔ کینٹ نا مسیت آ جعہ نا دے بھار رش مسک۔ اوڑے زینہ و نیارک نماز خوانگ کن بسر۔ مسیت ارا ڈاک کس۔ گیشتری جماعت بڑا نا ڈاک غا مسک، ولے نیارک شیف نماز خوانارہ۔ شیف پڑہ ہم خلوک کس۔ جعہ نادے ہمو پڑہ غاتے نیام اٹ خلکرہ۔ پڑہ غاتا اسے نیمہ غان

وڑاٹ اسے کشت اس جوڑ کرسر۔ وخت اس دن مسک کہ اسٹوڈنٹ آتین کس اس مہالو پاریکہ کہ اینو اٹی تینا ملک انا خاص ء کٹ اس کیوہ۔ ہندن گڑا ہر جعہ غا جتا جتا کشت جوڑ کنگا کہ۔ عرب آک گیشتری برنج نا شوق سرہ۔ اگہ برنج بسوسر تو اوختے ٹی مچھی، گڑا پین دیری ء سادہ نارنا سو اوار کریرہ۔ مسیت اٹی باقاعدہ اسے بورچی خانہ اس کس ہرائی گرج انا کل رزانک تنوگ کس۔ اوڑے کٹ کنگ آن بیدس نا سنگت آک تینا ارا تینا چا، الار، فروٹ و پین ہنن ء گڑا ویک ہم ایسرہ۔ ہندن ارغ آن پد خوجہ ء حساب کریرہ وکل سنگت آتیا بشمارہ۔ کیشتری ہر بندر آچ ڈالرنا کچ حساب بسک۔ ہفتہ غا پروگرام آن بیدس اسے توئی ء پروگرام اس ہم مسیت اٹی مسک۔ دا پروگرام دن کس کہ تو اٹی اسے وار کینٹ اٹی ریٹوک آ مسلمانک تینا ارا تینا تین تون کونئی ء گڑا ایسرہ۔ کس اس ارا ٹی کٹ اس کریک، کس پیشن آن دکان و ریٹورنٹ اسے آن پیزا یا پین کونئی ء گڑا اسے۔ ہندن ہر بندر تین تون گڑا ضروری اسک۔ داکل شام نا نماز آن پد اسے جا کہ ارغ کنگرہ۔ توئی آپروگرام اٹی نیارک ہم بسر۔ نیارک تارغ کنگ نا جا کہ وشین جتا کس۔ ہندن روچہ نا تو اٹی مسیت اٹی بالنگ کن ہم وڑ وڈول جوڑ کنگا کہ۔ روچہ ٹی مسلمانک بالنگ کن مسیت آسرہ۔ ہرا فاکا کہ اراک ہموڑے سر، اوک تینا چناتون اوار مسیت آسرہ۔ ہندن ہر اسٹ تین تون کشت اس الی مسیت آ اسک۔ روچہ ٹی کینٹ نا مسیت اٹی تراوچ نا وڑ وڈول ہم سک۔ تراوچ ہم اسٹوڈنٹ آک سرہ۔ اوڑے گیشتری بندر آک عرب سرہ ہندا سوب آن اوڑے تراوچ نا ہشت رکعت خوانارہ۔ مسیت نا نقشہ ایسن تو جو ان جوڑ کس ولے اوڑے اسے ویل اس داکس کہ جعہ نا دے پارکنگ کن گاڈیک جا کہ کوسہ۔

(برجاء)

افسانہ

پرک آک ولدا بروک!

باغ انا زباد بادشاہ و فریشتہ کرلیس۔
باغ انا سدا سال آتیاں کھڈا نگا خزانہ
غاگ اگہ اودے رسینگہر وسر تو اوغٹ آ
باغ و بر باد کرلیک۔ باغ انا ایلوگڑا اتون
اودے چج شوق الو۔ بلکن خزانہ غاتا
سوب آن باغ اودے دوست نس،
راست انکا ہیبت دادے اودے خزانہ
غاگ دوست کُسرہ۔

باغ انا پھل آتا زباد آن بادشاہ و سخت بد
بسکہ۔ زباد تون اونا تب چج لکتوک۔ ہندا
سوب آن او مالی و پارت کرلیس کہ ہرا
پھل آک زیات زباد ایتہ و اودے پرغ و
لتاڑ۔ ہرا پھل آک زیات شوندار و
اودے گانڈ کہ خس۔ مالی نا لتاڑنگ و
ہرنگ خنگ آن باغ انا زبیداری ہنسا
کرے۔

ولے باغ تو باغ نس، اوٹی ہر پن شول
آن پد کرائی اس بسکہ۔ پھل آک اسہ
وار ولدا زدارہ۔ ہر پارہ غا زباد آک
تالان مسرہ۔ ہندا ڈول اٹ باغ انا زباد
زواس بادشاہ اسکان سرمسکہ۔ پھل آتا
زباد و محسوس کنگ تون بادشاہ اسہ وار ولدا
بے جارات مسکہ۔ اوباغ انا شوندار آن
سخت ویل آتا گچی مسکہ تواسہ وار ولدا اونا
چکار باغ انا کڈ آہنا کہ۔ پھل و خرسیک

بھلا باغ انا کڈ کڈ آتا لان کُسرہ۔ ہراسہ
پھل انا رکھ، اودے دیر تنگ کون انکا
کاریم تیان بادشاہ و سخت بد بسکہ۔
بادشاہ باغ انا وار انا زردنگ آن سفا
بیزار مس تو تینا وزیر و سلاہ کار آتا اسہ مچی
اس خواستہ کہ امر و انت وڑ اسے ٹی باغ انا
زباد آتیاں اونا جان و چٹکے۔

سلاہ کار آتیاں سلاہ و مشورہ غاں پدا و باغ
اکن اسہ خرد ماغ و مالی اس گچین کرے۔

اودے دا کاریم وٹس کہ اوچ وڑ اسے ٹی
باغ و آبا دمنگ کن الپ۔

ہمو مالی وخت آتے ٹی دُزاں موسس۔
لنگ پلنگ نا عادت اوٹی ہے وخت آن
نس۔ خلنگ، ہرنگ خنگ و لنگ
اوڑکن گوازی کُسرہ۔ ہندا سوب آن تو
اودے گچین کنگا کس۔ گڑا او اسٹ
اسٹ آ پھل آتا پرغنگ، لتاڑنگ و
ہرنگ و خنگ و شروع کرے۔ ہرا پھل

انا گڑا اس بٹخ ویرانی نا جاگہ غا سرسوز مسرا
کریر۔ وخت اس کہ باغ انا سرسوزی
بس تو خرد ماغ انکا مالی بے جارات مس۔
اودے خللیس ہرنے کہ باغ اگہ شوندار
مس تو اونا نوکری ہنوگ آتیاں و۔ بادشاہ
اودے دم اس ہم نوکری کن الپہر و۔
ہندا ڈان او خارا ٹی بس پھل آتے جوان
لتاڑا تا نکہ پرک و پھل آتا دوستی پنے۔
ولے پرک آک ہراکان پدی مسرہ۔
مالی پرک و پھل آتا دوستی آن بیزار مس۔
اوخنا کہ پرک آک گیمہر نیلوک انکا پھل

.....عابد میر

.....براہوئی مٹ و بدل: نصیب ڈوکی

باغ ہنا بر باد مسرا کرے۔
باغ ویرانی نا کڈ آہنا کس کہ ہمو تم اسہ کڈ
اسے آن تے گڑا اس پرک پیش تمار۔
اوک گیمہر نیلوک انکا پھل آتا زبانی اٹ
بال کریرہ توسرہ، اودے دُروت ہلکرو و
اودے پرغ آتے نوشی جان کریرہ۔ پرک
آتا تیک و مہر آن گیمہر نیلوک انکا پھل
آک اسہ وار ولدا شوندار مسرا کریر۔ باغ

تینا حکومت نا بند او وختا نے ہرا کہ حق
گڑا تے مصنوعی رنگ ایتیا کنگ و۔
داکان بیدس بروک آ دورا ٹی اے آئی نا
کمک اٹ فلم آتیبی چندری گڑا کمک مصنوعی
مرور و لے حق خنگور۔ دن کہ نقلی و مش،
ریک و سور دیاب دے۔ یاپین ہندن و گڑا
ہرا کھ ہندن لگور کہ پاش و وجود تخرہ۔

داکان بیدس (AI) بیرہ اسہ ایپ اس
اف، او اسہ گچین و سنگت اس ہم ارے
ہرا کہ تینا ٹی ہیبت و مجلس کیک۔ ہمو
سنگت آتیاں و ہرا کہ نئے چوک نئے
غصہ کیک بیرہ نواریک۔ اگہ ویل اس
مرے ہم او نے تون ویل انا الیری کن
جوان و سلاہ ایٹک۔ ناجوڑی کن اسہ
جوان وڈا کٹر اس ہم ارے۔ خیر دواتو اے
آئی نا اولیکو گام آک و، ڈان (Dawn)

نوشتانک

اے آئی (AI) نا ورنائی

.....عامر بلوچ، قلات

کیک شعر پاک، شیر خلیک یا کک عکس
نگاری کیک۔ یا کک تحقیق نا رداٹ کمک
کیک۔ داڑان بیدس اے آئی مواد آتے
کتاب و نوشکار آتیاں اواری حوالہ ہم
ایٹک۔ اسہ کڈ آگہ ہر س تو اے آئی دنیا
ٹی اسہ جتا و انقلاب اس ایس، ہرا کہ پین
زیات جدت نا نیمہ غا گام کنگ و۔
یوٹیوب آک شوندار تواراٹ انا نیا مست
انا خیر اس چلینگ کہ اسہ وار بھاز سوزاٹ،
ورنائی بس؟ اے آئی تو انسانی تخلیق نازی آ

اے آئی (AI) ہیبت و پکی کرن انا پوسکن
و ایجاد اسہ ہرا کہ تیوی دنیا نا مواد آتے
تینے ٹی خوندی کرینے۔ دا اولیکو ایپ و
ہرا کہ نوکرا آتیاں بار واری سوج کیک کہ ای
نما خدمت اٹی ہیبت و چار گھنٹہ ساڑی
اٹ۔ انت اس کہ سوج یس چار یا پنج
سیکنڈ اٹی جزیت کیک۔ دا تو بیرہ اے آئی نا
بنا آ دور و ہرا ٹی اوشن کیک، شعر جوڑ

لاچار کرے۔ وخت اس پرک آک کہ
پھل آتا گیمہر بیک و خنار تو بال کریر تینے
اوقتی زواس سر کریر۔ اسہ دے اس پرک
آک پھل آتیاں سر متویر کہ مالی
اودے تینا دام اٹی بند کرے۔

مالی دام انا بندی آپرک آتے ہموڑے
باغ انا اسہ کج اسے آدرجا تا نکہ رُدوک انکا
پھل آک اودے خنر ہر بت کیر و پین
وخت اکن چج پھل اس تینا برغ آتے
پرک آتے تنگ نا جیرت و کپ۔
پرک آک بندی مسر تو پھل آک مدان
مدان آ گیمہر نیلوک کریر۔ باغ ویران مس
بادشاہ خوش مس و مالی تینا کاریم آن است
جم مس۔

دُن تو ہر ڈول انا بڑی شیفیک ہنار بسر،
باغ انا مٹکن انکا درخت آک اویت
اسے ٹی چند نگارہ۔ اوقا پوشکن و پینار انکا

پن آتیاں زندہ مٹنگ نا اسہ زور و اویت
اس چوہاب کرلیک۔ اودے مٹکن کس کہ
اوقا روتہ غاتیاں اسہ وار ولدا بج آک پوڑ
کیرہ و پھل آک ردرہ۔ باغ اٹی اسہ
وار ولدا تینا زباد آتے تالان کیرہ و اوقا
برغ آتے نوش کنگ کن اسہ وار ولدا
پرک آک بروک!

☆☆☆☆☆

نا اسہ رپورٹ اسے نا نارداٹ 2050ء
اسکان اے آئی نا جتا و انقلاب اس مرو،
ہرا ٹی (god like AI) برواد و نیائی ہر
گڑا کرو۔ ہرا کہ تیوی دنیا نا کادو و چلیج
کروادے آئی نا ورنائی مرو۔ دا کرن انا
کانود آک اے آئی نا ورنائی نا مون آ
چلینگ وور دنیا و پین کانود جوڑ کروٹی تہو۔

اے آئی دنیا کن اسہ بھلو خطرہ اس جوڑ مرو
ہرا کہ حق آ گڑا تینا تضاد ودی کرو۔
کلاسیکل میوزک، شاعری، افسانہ نگاری،
نثر انا کاریم تے کل و اے آئی کرو۔
ادیب آک، آرٹسٹ آک، کتاب
چھاپ کروک آ ادارہ غاک، فلم
انڈسٹریک انت کرو؟ اے آئی داگل و
تینے ٹی جی کرو۔ اے آئی ورنامرو۔
☆☆☆☆☆

افسانہ

لٹ ویل

.....عارف ضیاء

ہر سارا رنے..... ”ای تو کوٹ اٹ۔ ای تیل تے امر کروٹ۔“ جنگو پارے..... ”جانو! نی۔“ لمہ جانو نا پارہ غا ہر سارا اڑان ارنے..... ”دا بھلا پیشکو والا غان اڑنہ..... ہروخت پیشکو آتے تینا چرپ کرسا کیک..... بوتل نا تیل تے چٹک..... ”جانو ورنہی تس۔“ لٹکو! لمہ شک انا نظر اٹ لٹکو! نا پارہ غا ہر سارا پارے..... ”انج! خدا غا بس۔ ای ختخت تے..... ای تینا پڑہ غاتے چرپ کنگ کن بوتل و پٹاٹ ولے ختخت تے۔“ لٹکو! پارے..... کل چپ مسر..... باوہ تا جٹ اس اسکان مارتا پارہ غا ہر سارا کرے ولدا پارے ”جانو!۔“ ”جی ابا۔“ دا لٹکو! نا پڑہ غا ک انتے داخہ در بھلن!؟..... ”ابا دا ہروخت تینا پڑہ غاتے تیل اٹ چرپ کرسا کیک..... کاٹم آتینا ہنداخہ در تیل خلیک کہ پورا بوتل خالی مریک.....“ کتے پڑہ غاتے چرپ کنگ کن تیل انا پڑی اس ہم رستیک۔“ جانو پارے..... نہال خان جٹ اس چپ کرے ولدا بشتہ کرسا جانو نا پارہ غا ہر سارا پارے..... ”جانو! بش مرک..... تیل نا بوتل و ہراٹے کہ ڈکٹس ہموکان اتہ لمہ و تینا بیت تے۔“ نہال خان پارے..... جانو شکی شکی جاگہ غان تینا بش مس..... کوٹھوان پیش ہنا..... جٹ اسے آن گڈ تیل انا بوتل دوٹی پداس..... تیل تا بوتل و لمہ نا پارہ غا مریفے..... لمہ تیل تا بوتل و ہلک اڑان..... جانو شکی شکی باوہ و ہر سارا پارے ”ابا! داکل دا لٹکو نا داوان.....“ ”دا بھلا پیشکو والا تینا پیشکو آتے ہنداخہ در چرپ کیک کہ کن کاٹم آخلنگ کن تیل سلپک..... ہندا سوب آن تو کنا پڑہ غا ک و دپسہ.....“

”خانہ آباد اک دینائی تو تیل انا لٹ ویل ارے کہ ارے..... ننا اڑائی ہم نم تیل انا زی آچکی تاڑی کنگ اٹی اڑے..... تیل اس متو آب حیات اس مس..... مچ آدنیا و لڑفنگ اٹی و۔“ نہال خان خسا پارے.....

جنگ انا پارو و..... اکہ دن مس تو گڑا اوقک مرور باوہ نا موچڑی مرو و..... ارغ کنگ آن گڈ لمہ کندوری و مچ کرے..... رزان تے ہرے کوٹھونا کج اسے ٹی تھاپدا

بس تینا اڑہ نہال خان و مارتا گورا توں..... ”اڑے! نم دن چپ چپ تولوک اڑے! خیر تو ارے!“ نہال خان مارتان ارنے..... ”چچ اس اف ابا“ لٹکو مدان آ ورنہی تس..... دم اس چپی مس۔۔ پدا نہال خان راستیکو دواٹ چپیکو کوپہ و تینا ہلک و زنیفہ و تینا پارے..... ”لٹکو! نا لمہ..... کوپہ کنا خلل کنگ اٹی و..... مچٹ چرپ کر تے۔“ ”جی او!“ لمہ تا پاسا بش مس..... آدیک والا تھتہ نا پارہ غا ہنا..... ولدا دیوال نارف انا کڈ آ بس..... رف آ تخوک آگڑا تا پارہ غا ہرا..... ”انت اس ہنگ اٹی اُس“ نہال خان ارنے ایان تے۔ ”تیل انا بوتل و ہنگ اٹی اٹ..... ختکپک۔“ زنیفہ تے فریشانی اٹ پارے..... ”ہراٹے تھانس تے۔“ نہال خان ارنے..... ”ہنداڑے آدیک والا تھتہ غا سرنہون تخوک مریک یا گڑا رف آ تھوت تے، ولے داسہ ختکپک.....“ مارتا لمہ مارتا پارہ غا ہر سارا پارے تیل انا بوتل ہراگہ جنگ کیک..... مگہ جن آک درینو تے۔“ نہال خان پارے۔ ”جن آک تو دتو تے..... مارکوک.....“ لمہ مارتا پارہ غا

نا دا خیال نیکہ کہ ای گڑ دزنگ کن کوٹھواٹی بسوسٹ..... اووے انت سما کہ ای تیل انا بوتل و پٹاٹہ تاکہ دروسٹ جاگہ اس ڈکو سٹ تے..... نہ تو دا مزہ پیشکو تینا پیشکو

آتے چرپ کنگ اٹ بوتل نا تیل تے چٹیکہ..... بیکہ تون لمہ برانڈہ نا اس کج آخاخر کن جوڑ کروک آ جاگہ غاتین و خاخر آتخاس ارغ بنگ اٹی نیکہ کہ جانو بس اونا گورا سلیس..... ”انج! کنا پڑہ غا ک لٹکو نا پڑہ غا تینا ہر بھلن انتے مفسہ؟“ جانو لمہ غان ارنے..... ”لٹکو تینا پڑہ غاتے نے آنبار خازگی تھک..... ہڑدے میٹ اٹ کاٹم میٹک و پڑہ غاتے تینا جوان چرپ تھک.....“ لمہ تے پارے..... ”ہندا خاطر آن ای اوڑتون مڑیکوہ..... اڑائی اخہ در تیل کہ دو برے تے تینا ڈول آ شاکت تا..... کتے پڑہ غاتے چرپ کنگ کن تیل دو بنگ گڑا کنا پڑہ غا ک مش تا تل و دور۔“ جانو پارے..... ”ہن مومن آن کنا چپ مرک افنہ کہ ارغ بنگ اٹی اٹ۔ نا ہیبت آتیا خف توریٹ تو ارغ کنا تین انا زی آپک بلو و۔“ لمہ تے پارے..... جانو ارمانی ارمانی برانڈہ غان پیشن حویلی ٹی ہنا.....

پہ تین جنگ کریرے تو خیر نماف..... شام اتون باوہ نمابس پاروٹ تے..... جوان موچڑی ترو و نمے..... سل تیان نما چوٹ جوڑ کرو و۔“ لمہ مارتے باوہ غان خلیفنگ کن پارے..... ”مگہ۔ ابا و چوٹ اٹک..... نت شپا دے کہ ناسل تیان چوٹ جوڑ کیک تین کن.....“ جانو پارے..... ہر مسہ مار برانڈہ غان پیشن پیشن تمار..... لمہ تا کوٹھواٹی پترینگا.....

شام انا وخت جانو کوٹھواٹی پترینگا..... دانگ ایگ ہرا دن کہ گڑاس پنگ اٹی مرے..... دیوال اٹی میخ اسے ٹی لڑو و آ آدیک ناشیف لگوک آتھتہ غا نظر بے۔ تھتہ غا پوک ہر سرناس تخوک نیکہ..... جانو پدا ہڑینگا داسہ مومن تے دیوال اٹی جوڑ مروک آرف انا پارہ غا نیکہ..... اورف انا خوک آہنا..... رف آبورہ، گڑ، مریچی، وایلو مصالہ غا تا ڈبہ غاتون منہ بین ڈبہ تخوک سر..... جانو رف آتھوک آگڑا تا پارہ غا ہنگ اٹی نیکہ دن کہ گڑاس پنگ اٹی مرے..... ناگمان لمہ تے کوٹھواٹی پترینگا..... جانو رف انا گورا سلوک خنا تو پارے۔ ”جانو! داڑے انت کنگ اٹی اُس.....“ ”چچ اس ہم کنگ اٹی افٹ.....“ جانو لمہ و تینا شکی ورنہی تس..... ”چاوہ کہ گڑ دزنگ کن بسنس.....“ ”نہ انج! گڑ دزنگ کن ہتھ“ جانو خالی دو تے تینا لمہ و نشان ترسا پارے..... اکہ گڑ دزنگ آ خنا تو پڈاڑ کریمہ نے..... لمہ پارے..... ”ہن داسہ مومن آن کنا چپ مرک.....“ لمہ پارے تے..... جانو لٹ و شیف کرسا شکی شکی کوٹھواٹی پیشن تمار..... برانڈہ ٹی سلیس۔ کاٹم و تینا خوار ہر سار تین تون پارے ”انج“

جانو چٹ زور خلک..... اوتینا لٹ و لٹکو نا دو تیان کشا ولدا او دو بٹ لٹکو نا بھلا پیشکو آتے دوٹی ہلک چلنگ و شروع کرے تو لٹکو پارے۔ ”جانو! پڑہ غاتے کنا یلہ کرک..... ہسون مٹک اٹی و۔“..... ”لٹکو!..... اینوای نا پڑہ غاتے ماس آن کشوٹ تاکہ دا جنال مدامی کن چٹے۔“

جانو پارے..... جنگو دا چک وناڑ آن مر اسہ پارہ غا تولوک ہڑتوم آتا جنگ و سیل کنگ اٹی نیکہ..... ”شکر و کہ ای کوٹ اٹ نہ تو ای ہم نم تون ملا کڑا ٹی اختہ مسہ.....“ جنگو نا کواں غلسا پارے..... لٹکو زور خلک اٹ وں آتے تینا کرے ولے جانو آن پڑہ غاتے تینا خلاس کنگ کتو..... بے وں مس تو لمہ و تینا کوک کرے..... ”انج! دا جانو کنا پڑہ غاتے یلہ کپک.....“ مارک لمہ و تینا انج پاریرہ..... ”بے بخت شک..... اینو ولدا رچہ و کچک آنبار اسہ ایلو و تینا بلکنرے۔“..... ”جانو! یلہ کرک ایلم نا پڑہ غاتے.....“ لمہ تا کوٹھوان پیشن برانڈہ ٹی برسپا پارے..... ”ای اینو دا کسہ و کاٹم آن چٹھوہ..... دا نا پیشکو آتے ماس آن کشوہ..... تلا کوٹ کیوہ تے جنگو آنبار..... بھلا بھلا پیشکو آتیا تینا ہنداخہ در تیل خلیک کہ تیلک خٹش آن تے وہرہ.....“ جانو پارے..... لمہ دیگدان نا پارہ غا دو و مریفہ و پادیک نا گورا تخوک آتش گیر و ہرنے..... مونی مس جانو و خلیفنگ کن دو و بڑا کرے..... ”انج! نی ہم کتے آ زور اُس، والا ڈی و تینا چچ پاپیہ.....“

جانو لٹکو! نا پڑہ غاتے یلہ کرسا پارے، ”کوٹھو! نی اسہ پارہ غا تولوک کوٹ و تینا خواریفنگ اٹی اُس..... دن کسپہ کہ ایلم تے خلاس کیوہ.....“ لمہ پارے..... ”انج! کنا انت اس کہ ای نیام تھو.....“ ”ای تو کوٹ اٹ.....“ جنگو پارے..... ”ڈاکی اس خٹے نمے۔ اراء کاٹم آ ہر فیزے..... پیشن ہبو اُرک مہو.....“ لمہ پارے..... ”کانبو ہڑے.....“ جانو! پارے..... ”وا دن معف کہ پیشن اسہ ایلو و تینا بلورے.....“ اکہ تین